

Anonymiseret version

Oversættelse

C-625/21 – 1

Sag C-625/21

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

8. oktober 2021

Forelæggende ret:

Oberster Gerichtshof (Østrig)

Afgørelse af:

22. september 2021

Revisionsappellant (oprindelig sagsøgt):

VB

Revisionsindstævnt (oprindelig sagsøger):

GUPFINGER Einrichtungsstudio GmbH

[Udelades]

Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig) har [udelades] i sagen GUPFINGER Einrichtungsstudio GmbH, Schärding, sagsøger, [udelades] mod VB, [udelades] [udelades], sagsøgte, angående senest 5 271,33 EUR [udelades], i forbindelse med sagsøgtes revisionsanke til prøvelse af dom afsagt den 12. februar 2021 af Landesgericht Ried im Innkreis (den regionale domstol i Ried im Innkreis, Østrig) som appeldomstol, GZ 18 R 1/2lh-65, hvorved dommen afsagt den 27. november 2020 af Bezirksgericht Braunau am Inn (distriktsdomstolen i Braunau am Inn, Østrig), GZ 2 C 128/18t-57, delvist blev ændret og delvist stadfæstet, [udelades] afsagt følgende

Kendelse

A. Den Europæiske Unions Domstol (herefter »Domstolen«) forelægges følgende spørgsmål med henblik på præjudiciel afgørelse:

DA

1. Skal artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (herefter »direktiv 93/13«) fortolkes således, at det ved prøvelsen af et erstatningskrav inden for et kontraktforhold, som en erhvervsdrivende gør gældende over for en forbruger med henvisning til, at forbrugeren uberettiget har hævet kontrakten, er udelukket at anvende deklaratoriske bestemmelser i den nationale lovgivning alene af den grund, at den erhvervsdrivendes almindelige forretningsbetingelser indeholder et urimeligt vilkår, hvorefter den erhvervsdrivende ud over de deklaratoriske bestemmelser i den nationale lovgivning alternativt kan gøre en ret til en fast erstatning gældende over for en forbruger, der har misligholdt kontrakten?

Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende:

2. Er en sådan anvendelse af deklaratoriske bestemmelser i den nationale lovgivning også udelukket, når den erhvervsdrivende over for forbrugeren ikke støtter sit erstatningskrav på vilkåret?

Såfremt det første og det andet spørgsmål besvares bekræftende:

3. Er det i strid med de nævnte EU-retlige bestemmelser, at et vilkår, som indeholder flere regler (f.eks. alternative sanktioner i tilfælde af uberettiget ophævelse af kontrakten), for så vidt angår de dele af vilkåret, som under alle omstændigheder er i overensstemmelse med de deklaratoriske bestemmelser i den nationale lovgivning og ikke skal kvalificeres som urimelige, forbliver gældende inden for kontraktforholdet?

[Udelades] [udsættelse af sagen]

Præmisser:

1 I. Sagens faktiske omstændigheder

- 2 Det sagsøgende selskab driver en møbelforretning i Schärding (Østrig) og sælger bl.a. også elementkøkkener.
- 3 Sagsøgte er pensionist og købte den 12. november 2017 på sagsøgerens messestand i forbindelse med en byggesmesse i Ried im Innkreis (Østrig) et elementkøkken af sagsøgeren til en pris på 10 924,70 EUR. Grundlaget for kontrakten var sagsøgerens almindelige forretningsbetingelser, hvori det femte punkt har følgende ordlyd (fremhævet i originalen):

V. Ophævelse af kontrakten

I tilfælde af mora med modtagelsen (punkt VII.) eller andre vægtige grunde, herunder navnlig kundens konkurs eller afvisning af konkursbehandling på grund af boets utilstrækkelighed, samt i tilfælde af kundens forsinkede betaling har vi ret til at hæve kontrakten, såfremt den endnu ikke er

opfyldt fuldt ud af begge parter. I tilfælde af en ophævelse kan vi, såfremt kunden er skyld heri, vælge at kræve en **fast erstatning på 25% af bruttofakturabeløbet eller erstatning af det faktisk lidte tab.**

I tilfælde af kundens forsinkede betaling er vi frigjort fra alle yderligere ydelses- og leveringsforpligtelser og er berettiget til at tilbageholde udestående leverancer eller ydelser og kræve **forudbetaling** henholdsvis **sikkerhed** eller til at hæve aftalen efter at have givet en passende yderligere frist.

Såfremt kunden hæver kontrakten – uden at være berettiget hertil – eller anmoder om, at den ophæves, kan vi vælge, om vi vil insistere på, at kontrakten opfyldes, eller give vores samtykke til ophævelsen; i sidstnævnte tilfælde er kunden forpligtet til efter vores valg at betale en **fast erstatning på 20% af bruttofakturabeløbet eller det faktisk lidte tab.** I det omfang projekteringsopgaver ikke honoreres særskilt, gør vi vores ophavsrettigheder til alle relevante projektdokumenter gældende, såfremt sælgeren hæver kontrakten.

4 Den 28. november 2017 hævde sagsøgte købsaftalen, fordi han ikke kunne købe det hus, hvori køkkenet skulle installeres.

5 Hvis købsaftalen var blevet opfyldt, ville sagsøgeren have opnået en fortjeneste på i alt 5 270,60 EUR.

6 II Det hidtidige sagsforløb

7 Sagsøgeren nedlagde ved sit søgsmål anlagt den 14. maj 2018 påstand om betaling af købsprisen som erstatning i henhold til kontrakten med fradrag af det beløb, som sagsøgeren havde sparet som følge af, at arbejdet ikke var blevet udført. Sagsøgeren gjorde gældende, at fordringen, som sagsøgeren senest har beregnet til 5 270,60 EUR, var forfaldet til betaling på grund af ophævelsen af købsaftalen. Det sagsøgende selskab har i sagen ikke støttet sit krav på sine almindelige forretningsbetingelser, men på de deklaratoriske bestemmelser i (østrigsk) civilret.

8 Sagsøgte var ved sagens begyndelse af den opfattelse, at han ikke var erstatningspligtig, fordi ophævelsen var berettiget. I sagen ved tredje instans er det imidlertid ikke længere omtvistet, at sagsøgte hævde købsaftalen uden at være berettiget hertil.

9 Sagsøgte har senest gjort gældende, at de almindelige forretningsbetingelser var en del af købsaftalens indhold. Såfremt forbrugeren uberettiget hæver kontrakten, giver det femte vilkår (tredje afsnit) den erhvervsdrivende en ret til at vælge mellem enten at afkræve forbrugeren en fast erstatning på 20% af bruttofakturabeløbet eller det faktisk lidte tab, såfremt forbrugeren uberettiget

hæver kontrakten. Eftersom dette vilkår er urimeligt og bebyrder sagsøgte som forbruger, har sagsøgeren højst ret til 20% af den faktiske købspris.

- 10 Førsteinstansen tilkendte sagsøgeren en erstatning på 20% af bruttosalgsprisen (2 184,94 EUR) og afviste kravet derudover. Med henvisning til afgørelse 3 Ob 237/16y truffet af Oberster Gerichtshof (øverste domstol) kvalificerede førsteinstansen det tredje afsnit i det femte vilkår som værende meget ugunstigt for forbrugeren på grund af størrelsen af gebyret for at hæve kontrakten. Såfremt denne bestemmelse helt blev fjernet fra købskontrakten, havde sagsøgeren (på grund af de deklatoriske retsforrifter) imidlertid ret til et beløb på 5 270,60 EUR som tab som følge af misligholdelse. Fjernelsen af det urimelige vilkår ville i dette tilfælde virke som en »straf« for forbrugeren. Vilkåret indikerer nemlig over for forbrugeren, at der i tilfælde af en ophævelse af kontrakten højst skal betales 20% af bruttosalgsprisen som erstatning for tab. En forbruger forventer under ingen omstændigheder, at »det faktisk lidte tab« i tilfælde af en ophævelse af kontrakten uden nogen form for modydelse fra sælgerens side vil andrage næsten halvdelen af den aftalte pris. Af disse grunde skulle det tab, for hvilket sagsøgeren skulle have erstatning på grund af misligholdelsen, begrænses til 20% af bruttosalgsprisen.
- 11 Appeldomstolen ændrede dommen således, at den gav sagsøgeren [udelades] medhold. Ugyldigheden af et vilkår i de almindelige forretningsbetingelser, der ikke vedrører en af de gensidige hovedforpligtelser, kan ikke føre til, at kontrakten er ugyldig. Ifølge Domstolens praksis følger det af artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13, at de nationale retter kun er forpligtede til at udelukke anvendelsen af et urimeligt kontraktvilkår, således at det ikke binder forbrugeren, men at de ikke har kompetence til at ændre vilkårets indhold. Denne kontrakt skal nemlig principielt opretholdes uden nogen anden ændring end den, der følger af ophævelsen af urimelige kontraktvilkår, for så vidt som en sådan opretholdelse af kontrakten retligt set er mulig i overensstemmelse med reglerne i national ret. Artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 er ikke til hinder for, at den nationale ret under anvendelse af aftaleretlige principper ophæver det urimelige kontraktvilkår og erstatter det med en deklatorisk bestemmelse i national ret. Tværtimod er det henset til formålet med direktiv 93/13 fuldt ud berettiget at erstatte et urimeligt kontraktvilkår med en sådan bestemmelse, da dette bevirker, at aftalen til trods for ophævelsen af det ugyldige vilkår kan opretholdes og fortsat være bindende for parterne. Ifølge Domstolens praksis har artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 ikke til formål at annullere samtlige aftaler, der indeholder urimelige vilkår. Et vilkår om ophævelse, som bestemmer, at det faktisk lidte tab skal erstattes, og som dermed gengiver de deklatoriske lovbestemmelser, er ikke i strid med god praksis. En »begrænsning af tabet som følge af misligholdelse« til 20% af bruttokøbsprisen kan ikke forenes med Domstolens praksis, hvorefter det følger af artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13, at de nationale retter kun er forpligtede til at udelukke anvendelsen af et urimeligt kontraktvilkår, men ikke har kompetence til at ændre vilkårets indhold. I denne sammenhæng er det ikke udelukket at anvende deklatorisk lovgivning. Sagsøgeren har en positiv kontraktsinteresse som følge af, at sagsøgte uberettiget har hævet kontrakten.

- 12 Appeldomstolen gav efterfølgende tilladelse til ordinær revisionsanke vedrørende spørgsmålet, om en erhvervsdrivende kan undgå, at deklaratorisk lovgivning fortrænges som omhandlet i Domstolens nyere praksis (dom af 27.1.2021, C-229/19 og C-289/19), ved at undlade at påberåbe sig det ugyldige vilkår over for forbrugeren.
- 13 Oberster Gerichtshof (øverste domstol) skal nu tage stilling til den revisionsanke, som sagsøgte har iværksat til prøvelse af appeldommen.
- 14 I denne forbindelse skal der, ligesom foregående instanser har gjort (hvilket heller ikke er omtvistet mellem parterne), tages udgangspunkt i Oberster Gerichtshofs (øverste domstol) hidtidige retspraksis (3 Ob 237/16y; RIS-Justiz RS0016914 [T63]), hvorefter fastsættelsen af et fast gebyr for at hæve kontrakten på 20% på grund af den urimelige størrelse af gebyret skal kvalificeres som værende meget ugunstigt for forbrugeren som omhandlet i § 879, stk. 3, i Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (den østrigske almindelige borgerlige lovbog, herefter »ABGB«) (og dermed urimeligt som omhandlet i artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13).
- 15 I den revisionsanke, der er iværksat til prøvelse af appeldommen, har sagsøgte fremført det argument, at en deklaratorisk regel ifølge Domstolens praksis ikke kan anvendes til ulempe for forbrugeren, når et urimeligt vilkår fjernes. Et vilkårs ugyldighed skal fastslås ex officio. Den deklaratoriske lovgivning kan heller ikke anvendes, hvis den erhvervsdrivende ikke udtrykkeligt støtter sig på vilkåret i de almindelige forretningsbetingelser.
- 16 I sit svarskrift i revisionsankesagen har sagsøgeren henvist til den lovregulerede ret til erstatning i henhold til § 921 i Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (ABGB). Et vilkår, som indrømmer den erhvervsdrivende mulighed for at gøre den lovregulerede ret til erstatning gældende, udgør i dette omfang på ingen måde et misbrug af rettigheder. Det ville desuden være bemærkelsesværdigt at udhule den deklaratoriske lovgivning under dække af forbrugerbeskyttelse.
- 17 Den nævnte bestemmelse har følgende ordlyd:
- § 921. ABGB
- Ophævelsen af kontrakten berører ikke retten til erstatning af det tab, der er opstået som følge af culpøs misligholdelse. Det allerede modtagne vederlag skal tilbagegives eller refunderes på en sådan måde, at ingen af parterne opnår vinding som følge af den anden parts tab.
- 18 Denne regel giver efter ophævelsen kreditoren ret til erstatning på baggrund af dennes interesse i opfyldelse over for dennes kontrahent, der har handlet culpøst. Debitoren skal yde erstatning for alle ulemper, som kreditoren er blevet påført som følge af den culpøse misligholdelse.

19 Hvis man ser bort fra, at der foreligger et urimeligt vilkår, skal den anfægtede afgørelse, hvorved sagsøgeren blev tilkendt erstatning for tab som følge af misligholdelse, under anvendelse af denne bestemmelse (og sammenholdt med andre regler i den østrigske erstatningsret) under alle omstændigheder stadfæstes.

20 III. De præjudicielle spørgsmål

21 Det første spørgsmål:

22 Domstolen har anset adgangen til at erstatte et vilkår med deklaratisk lovgivning for uproblematisk, når en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, ikke kan opretholdes, efter at et urimeligt vilkår er blevet ophævet (C-26/13, Kásler, præmis 85).

23 Endvidere blev det i afgørelsen vedrørende C-482/13, C-484/13, C-485/13 og C-487/13, Unicaja Banco SA og Caixabank SA, præciseret, at en lakune i en kontrakt, der er opstået som følge af ophævelsen af et urimeligt vilkår, kan udfyldes ved at anvende deklaratisk regler i forbrugerlovgivningen, såfremt det ville påvirke forbrugerens retsstilling negativt, hvis det urimelige vilkår blev fjernet uden at blive erstattet af et andet.

24 Domstolen fortolkede i dom af 27. januar 2021, C-229/19 og C-289/19, Dexia, bestemmelserne i direktiv 93/13 således, at en erhvervsdrivende, der som sælger har pålagt en forbruger et kontraktvilkår, som den nationale retsinstans har erklæret urimeligt og dermed ugyldigt, når kontrakten kan videreføres uden dette vilkår, ikke kan gøre krav på den lovbestemte godtgørelse, der foreskrives i en deklaratisk bestemmelse i national ret, som ville have fundet anvendelse, hvis det nævnte vilkår ikke havde eksisteret (præmis 67). Domstolen begrundede sin retsopfattelse med, at det ville kunne skade gennemførelsen af det langsigtede mål, der er nævnt i artikel 7 i direktiv 93/13, hvis en national retsinstans havde adgang til at ændre indholdet af urimelige vilkår i en sådan aftale. En sådan adgang kunne nemlig bidrage til at ophæve den afskrækkende virkning (jf. allerede Domstolens dom C-26/13, Kásler, præmis 79) over for erhvervsdrivende, der opstår ved »helt og holdent at undlade« at anvende disse vilkår over for forbrugerne, for så vidt som de erhvervsdrivende fortsat ville være fristede til at anvende disse vilkår, vel vidende, at aftalen, selv hvis disse vilkår skulle blive erklæret ugyldige, ikke desto mindre ville kunne tilpasses i nødvendigt omfang af den nationale ret, således at disse erhvervsdrivendes interesse på denne måde blev sikret (Dexia, præmis 64).

25 Med henblik på den foreliggende sag kan det muligvis også udledes af den nævnte retspraksis, at reglerne i den deklaratisk lovgivning ikke må bringes til anvendelse alene af den grund, at der findes et urimeligt vilkår, som derfor ikke finder anvendelse. Et sådant resultat, der indebærer, at en misligholdende forbruger slipper for at betale erstatning for det tab, som vedkommende har forvoldt culpøst, står imidlertid i diametral modsætning til opbygningen af og grundsætningerne i civilretten, som er præget af, at der skal ske en rimelig

afvejning af kontrahenternes forskellige interesser. Domstolen anerkender ligeledes, at den nationale lovgiver med bestemmelserne i den deklaratoriske lovgivning ønsker at indføre en ligevægt mellem kontrahenternes interesser (Domstolen, C-260/18, Dziubak, præmis 60). Derfor anmodes Domstolen om en afklaring på dette punkt.

26 Det andet spørgsmål:

27 Den foreliggende sag er i modsætning til situationen, der lå til grund for Dexia-dommen (jf. præmis 64: »erhvervsdrivende fortsat ville være fristede til at anvende disse vilkår«), kendetegnet ved, at vilkåret ikke er relevant for vurderingen af det i sagen omhandlede krav, eftersom den påberåbte ret til erstatning udelukkende kan støttes på bestemmelser i den deklaratoriske lovgivning. Sagsøgeren støttede ligeledes sit krav på den deklaratoriske lovgivning og ikke på det urimelige vilkår. Sagsøgeren »anvendte« dermed ikke vilkåret i sagen mod den sagsøgte som omhandlet i præmis 64 i Dexia-dommen for at støtte sit krav herpå. Dermed anser den forelæggende ret det i den foreliggende sag ikke for udelukket, at den nationale deklaratoriske lovgivning kan anvendes, uanset den omstændighed, at fastsættelsen af en fast erstatning på 20% skal kvalificeres som urimelig.

28 Dette er heller ikke i modstrid med kravet om, at vilkårs ugyldighed skal efterprøves af retten af egen drift, såfremt den råder over de oplysninger vedrørende de retlige eller faktiske omstændigheder, som denne prøvelse kræver (Domstolen, C-154/15, Gutiérrez Naranjo, præmis 58 ff.). Dette krav vedrører efter den forelæggende rets opfattelse kun de vilkår, der er relevante for vurderingen af det omhandlede krav. En prøvelse af et vilkårs gyldighed ex officio bør således kun komme i betragtning, såfremt vilkåret har direkte relevans for vurderingen af det omhandlede krav [udelades]. Dette punkt synes ligeledes at kræve en afklaring fra Domstolens side.

29 Det tredje spørgsmål:

30 Ifølge Domstolens praksis kan den nationale ret, når den erklærer et vilkår i en aftale, som er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, ugyldigt, ikke tilpasse aftalen ved at ændre dette vilkårs indhold (Domstolen, C-618/10, Banco Español, præmis 69 ff.; C-125/18, Gómez del Moral Guasch, præmis 59 med yderligere henvisninger; C-229/19 og C-289/19, Dexia, præmis 63). Oberster Gerichtshof (øverste domstol) håndhæver ligeledes (også i individuelle søgsmål) dette såkaldte »forbud mod gyldighedsbevarende reduktion« (RS0128735; RS0122168; RS0038205 [T20]).

31 I denne forbindelse skal det imidlertid afklares, om dette også gælder for vilkår, der kan opdeles. Den erhvervsdrivende kan vælge mellem de sanktioner, som i den foreliggende sag er fastsat i det femte vilkårs tredje afsnit. Ud over retten til en høj fast erstatning, der skal kvalificeres som urimelig, er den anden mulighed, anvendelse af det faktisk lidte tab, efter den forelæggende rets opfattelse

uproblematisk i og med, at den er i overensstemmelse med den deklaratoriske lovgivning. Der er behov for, at Domstolen afklarer, om det er i strid med direktiv 93/13, når det i et sådant tilfælde ikke lægges til grund, at vilkåret som helhed er ugyldigt.

32 [Udelades]

33 [Udelades] [Processuelle bemærkninger, udsættelse af sagen]

[Udelades]

22. september 2021

[Udelades]

ARBEJDSDOKUMENT